

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ ԸՆԴԱՐԱԹ 22 ՅՈՒՆԻՍԻՆ 1866

ԹԻՒ 771

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ 22 ՅՈՒՆԻՍԻՆ

Այսօրվոյ մէջ ծագած անստանալի թեւանքը դրդուիչ և զլուխ՝ հոգեկան խորիմ զորակար, որ ծերա- կուտի անդամ, Բասթիլէ՛նի մարքէզ ու Ռէզի- կոմս է, հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց.

«Այսօրվոյն»

«Սոսկալի ծամը հասաւ, յորում՝ անստանալի թեւանքը միմիայն ապաւնչն է ազդին, և առաջին պարտքը պար- կեշտ անձանց: Բասթիլէն զինուորացի և զինաւորեալ զիւղացւոյ գլուխը անցայ, որոնք ամեն կողմէն կը վա- դեն կուգան, իմ հրամանաց ներքեւ կուռելու համար՝ ի պաշտպանութիւն ազատութեան և հայրենեաց: Իմ զորջակ ուրիշ բան չէ բաց միայն կեդրոնական յառա- ջադիմական ժողովոյն վերջին յայտարարութիւնը, զոր հաստատուն բռնելով՝ ի ձեռին, պիտի ծեծկուիմ իմ սո- վորական զործունէութեամբ ընդդէմ այս կառավա- րութեանը՝ որ կանխատեսէ զմեզ օտար տէրութեանց տուրք և հայրենիքը կը կործանէ, օտար ազգաց խաղա- լիկը կընէ զմեզ և տէրութեան զանձային վիճակը անմո- կութեան մօտեցուցի:

«Զինուոր» որ իմ հրամանաց ներքեւ պատերազմե- յայր, զիտէր թէ երբեք անօգնական չթողուցի զձեզ: զիտէր նաև որ, եթէ նպատակաւորաց կը լըսէ իմ ձեռ- նարկութեան պիտի առաջնորդեմ զձեզ յազմութեան ճանապարհէն և ձեր ջանքը անկարճ պիտի չթողուի:

«Պարկէշտ քաղաքացիք, պարծակից եղիք ինձ յաջո- զութեամբ՝ ի զլուխ հանելու այս քաղաքական յեղափո- լուծիւնը, որ միմիայն կարողէ ազատել զմեզ ընկե- րական յիշատիւթեանէն որ կընպաստայ մեր վերայ»:

Այս յայտարարութեանէն կիմացուի յիշեալ ազա- տամբութեան նպատակը. որ ամենին յաջող վախ- ճան մի չունեցաւ. այլ ընդհակառակն Բրիւմ զօրա- պետը պարտաւորեցաւ փախչիլ, և իւր կամակից զինուորները անձնատուր եղան կառավարութեան զօրաբանակին: Այս կերպիւ ապստամբութիւնը շու- տով զսպառեցաւ, և Բրիւմ զօրապետը Բորգուէլի սահմանադրուիւնը անցնելու կաշխատի, որպէսզի

Այսօրվոյ զօրազինաց ձեռքէն ազատի, որոնք իւր ետեւէն կը քաշեն զինքը բռնելու համար:

Այսօրվոյ վեհափառ թագուհիէն՝ այս ապստամբու- թեան պատճառները իմանալով, փութացաւ քանի մը զինուորներ ընել ի նոյապատ առաջարկութեանց ազա- տասիրական կուսակցութեան:

Գաղղիոյ մէջ նշանակութեան արժանի քաղաքա- կան նոր գէպը մի չըլաւուն՝ մեծ հանդարտութիւն կը տիրէ տէրութեան ներքին զործոց վրայը. բայց արտաքին զործոց նկատմամբ, այսինքն զխաւարա- պէս Մէքսիքոյ խնդրոյն նկատմամբ միտքերը ամե- նին հանդարտ չեն: Բանդի կը հաստատեն թէ ա- պարդիւն եղեր է Գաղղիոյ կառավարութեան ջանքը ի մասին համոզելու զկառավարութիւնն Միացեալ Միջագետքի, որ ճանաչէ և ընդունի զնորահաստատ կայսերութիւնը Մէքսիքոյ: Այս առաջին ըլլալով, շուտ կամուշ ծանր տարաձայնութիւն մի կրնայ ծա- գիլ Գաղղիոյ և Միացեալ Միջագետքի միջև: Գաղղիոյ հասարակայնութեան մէջ՝ որ ինչպէս կը տեսնուի, ամենին հաշտ աչք չ'այլի կայսերական կառավա- րութեան մի հաստատուիլը Մէքսիքոյ մէջ: Յօդու- ուարի Են, ըստ նոր տուժարի, կը դրեն Սիւ- լորքէն, թէ ձայն մի տարածուեցաւ այս օրերս թէ Միացեալ Միջագետք կառավարութեան Գոթֆրա զօրապետը Գէքսաւի մէջ կամուտը զինուորաց խումբ մի կը կարգաւորէ, որպէսզի օգնութեան երթայ Մէք- սիքոյ հասարակայնական կուսակցութեան:

Իռլանտայի ինքնեաններուն դաւակցութիւնը, որ է խաւարապէս Ամերիկայի մէջ հաստատեալ և յառաջ երթալու վերայ է, ոչ սակաւ անհանգստութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ կառավարութեանը: Իռլան- տայի մէջ մօտերս գաղղիոյ զործառուն մի գնուե- ցաւ, ուր զանազան զէնք և զինուորական պաշար- ներ կը պատրաստուէին ինքնեաններուն համար: Ո- րոց նպատակը՝ Իռլանտան անգլիացւոց ձեռքէն ա- զատել է և հասարակայնութիւն մի հաստատել յիշեալ երկրին մէջ: Բաց յայտանէ, ինչուս կոչ- ուած իռլանտացի մը քով՝ ընդդէմ անգլիացւոց

ստանդի յայտարարութիւն մի գնուեցաւ, որ սպուած էր ինքնեաններուն առժամանակեայ Յանձնաժողովէ մի: Այս պատճառաց համար և ուրիշ նմանօրինակ պարագայից համար, Անգլիոյ կառավարութիւնը փութացաւ պաշարման վիճակի մէջ դնել Իռլան- տայի հուպիւն մայրաքաղաքը և անոր շրջակայ բոլոր գիւղաքաղաքները:

Անգլիոյ լրագիրները երեսփոխանական ընտրու- թեան նոր կարգադրութեան վրայօք զանազան խոր- հրդածութիւններ կընեն և ըստ մեծի մասին կը փա- փաքին որ այս կարգադրութիւնը օր յառաջ ի գործ դրուի: Որուն նպատակն է ժողովրդեան մեծ մասը հաղորդակից ընել ընտրութեան զործողութեանը: Տեսնենք թէ բարձրմէնը, որ փետրուարի 6ին ըստ նոր տուժարի՝ պիտի բացուի, ինչ որոշում պիտի ընէ այս խնդրոյն վրայօք, որ շատ տարինե- րէ ի վեր կը յուզուի բայց մինչև ցայսօր՝ տակաւին լուծուած չէ:

Հիւլտայի պաշտպան մեծ տէրութեանց բարձրա- կան միջամտութիւնը յիշեալ երկրին զործոց, որոշ կերպարանք մի ստացաւ: Փարիզի Բաթիլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ երբեք տէրութիւնները, այսինքն Անգլիան, Գաղղիան և Ռուսիան համաձայնեցան մասնաւոր հրահանգներ յուղարկել Աթէնքի իրենց զեսպանացը, որոնք պիտի ապացուցանեն զանազան կուսակցութեանց զխաւարացը, թէ իրենց ներքին երկպառակութեանց հետեւութիւնները խիստ վտան- ղաւոր պիտի ըլլան Հիւլտայի թագաւորութեանը համար: Երբեք տէրութեանց հրահանգները, կը- յաւելու յիշեալ լրագիրը, միևնոյն մտքը կը լուծ- են և կիմացեն յայտնի կերպիւ թէ պաշտպան տե- րութիւնները պիտի չվերցնեն Հիւլտայի վրայէն իրենց հօր պաշտպանութիւնը որով պաշտպանեցին զայն մինչև ցայսօր:

Փարիզի Օրինիոն Կաթիոնալ օրագրութիւնն ալ կըսէ, թէ «պաշտպան տէրութեանց դրած նամակաց պարունակութիւնը թէպէտև ճշդիւ չեմք դիտե- ր տակաւին, սակայն կարծեմք թէ սպանալիք չեն

Ե.Ր.Ը.Տ.ՈՒԹԻՒՆ ԶԸՂԹԱԿԱՆ

Ե.Ր.Ը.Տ.ՈՒԹԻՒՆ ԶԸՂԹԱԿԱՆ

Որք յԱզամայն՝ պանծամք այն Ազատութիւն մեր բաժին, Բայց ադէ մեր ազգ եզրափակ զայս ինչ անցէն ի գնին: Անա՛ գուժկան առ, մեզ լիցին, «Մարդ որ ազատ ստեղծաւ, Ուրեք ուրեք բռնաբարեալ, չունի բաժին բնդ երկնաւ»:

Նոյն գնման ի տուր եւ առ եւ ի վատակ քստմեցի, Գործի եւ եր առնու անխիղճ որեաք բազում յայս մոյի:

Ո՛հ քե աշխարհ միայն անկիրք՝ այլ որ յիմաստ իւր պարծի, Զայս ախտ անկուր ախտ մարդատեաց գոռէ սիրով ի սրտի: Բայց օ՛ն լուս առ, վայր մի սուգ յազատութեան քաղցր անուն, Նա մեր որ սիւգ ազատ շնչեմք բնդ Օսմանեան պերճ Գահուն:

Կործանեցան, անկան հօգր քե եւ քիկունքն գերութեան, Ազատութիւն պարգեաց գիւր զոր՝ ի գազարուն Գորտեթեան:

Զի ո՛չ գիւր գուր փախեաց երեք բնդ արտառու մարդկային Որ բնդ լծով Հարաւակողմ Ամերիկեան աշխարհին,

Ի գերութեան հեծեր շորայս, այն որ եղաւ տեր երկրի, Եւ կնքեցին կամքն Աստուածեան քե «Փրկութիւն եղիցի»:

Վրեժխնդիր անն Հիւսիս ազատութեան վեճ պաշտպան, Հարաւայնոյն գուժեաց ջնջեց գանուն եւ գործ գերութեան:

Իսկ նա ի յուշ ամեալ բզմեծ ակնկալիս ի գերեաց, Ըզդեմ կայաւ արդար ձայնին եւ առ ոչինչ զայն գրեաց:

Նմր եր տեսին, որպէս յորժամ երկինք վճիտ լուսայիր, Ամար զիգանան, փայլաք տեղան, հողմունք վըջեն անյարիր:

Այսպէս գուարքն Ամերիկա գեհու հանդերձ տխրագին, Հիւսիս, Հարաւ երկուքն հիմամբք եւ ի խորոց դրդին:

Եւ տիեզերք յայն ակնապիշ քստմասարսուռ տեսարան, Սրդարութեան մաղբեր ձայնին կուգեն կորոյ յաղբական:

Ամբ ջորք անցին երկուքն անյարք՝ գոռան միմեանց ի մարտի,

Որպէս առիւծ՝ սովալըլուի զիպեալ վագեր ի դաշտի,

Սա մոնջէ պէս գովկիւն քաւալ առնէ գրչնամին,

Եւ նա երբեք ոգի առեալ զիմակալէ անագին:

Մինչ այս մինչ այն երկաք քաղցեալ մահուն առնէ անհամար,

Անա՛ վճիռ Պետակեցին կատարեցաւ մեծափառ:

Անկաւ խաղաւ Հարաւ նկուն, յանգերձ ժանիս Հիւսիսին,

Որպէս աւգըղ յորժամ հեծէ բնդ հիւսնաւ գոռ արծուին:

Կանգնեցաւ անկ Ազատութեան զորակ ծածան ի հողմոյն:

Որ բռնաւեցալ պահեք ի ծալ սուրուի եղեալ արձարոյն:

Անա՛ յայն զորձ երկնապարգէ տառք ոսկեղեն շողջողին:

Երախտագետ ուր ազգ մարդկան զայս բերեոնու խնդագին:

«Նուիրակեմ ի յայս զորակ անմահացի յախտեան

Անուն նորոյ Աբրահամ, Լիքոյն յաղբող գերութեան:

Թե՛ նա ի հնումն գլուխ փրկէր, եւ սա գեհարուց շուք կորգեաց,

Զեռք կենսախոգ յայս մի երբեք մոայլ արկցեն դաւանաց»:

Իցէ՛ արդեօք ուրեք եղեալ այսու մարտիս օրինակ,

Որոյ ո՛չ նոր աշխարհ միայն գմանաւիքն արբ բաժակ,

Այլ տիեզերք եւ տուր եւ առ հազար հառ կերպարան,

Զազատութեան խաղայն տեսեալ մեր սիրտք բզրոջ՝ գորանան:

Յակոբ տէր Յովհաննէս Չիլիկեան, Վաղեմի աշա. սուրբ Մես. փարձարանին:

պարունակելու և առաւել լաղէս ազգային անձնատիրութիւնը զարթոյցանելու կերպիւ գրուած են”:

Տար Բնութեամբ, որ Հէլլատայի քաղաքական զանազան կուսակցութիւնները աղէկ ճանաչելով թէ իրենց վտանգաւոր ընթացքը կործանման դուռը պիտի հասցնէ զնորահաստատ փոքրիկ տէրութիւնը, շուտով երկպառակութիւնները մէկ կողմ թողելով միաբանելին, հաստատուն պահելու համար իրենց հայրենեաց սահմանադրական կառավարութիւնը:

Աւստրիոյ օգոստոսեան կայսրը հաճեցաւ մարդասիրաբար անշնչաբարութեան հրամանադիր մը հրահրակել Վիեննայի համար: Թէպէտեւ այս անշնչաբարութիւնը ընդհանուր չէ, այսինքն միայն այն անձանց համար է որոնք ատրիստոքրատիկ պաշտօնի իրենց հայրենիքէն և քաղաքական յանձնարարական մասնակցի եղբայրներուն չվերաբերիր, այսու ամենայնիւ զովքէն է միշտ ազատասիրական գիտաւորութիւնը այս հրամանադրոյն փափաքելէ, կըսէ Վիեննայի Բրէս օրագիրը, որ այս անշնչաբարութիւնը շուտով ընդարձակուի և յայնժամ տարակոյս չկայ թէ խիստ բարի տպագրութիւն մի պիտի ընէ ամեն տեղ և ամենուն վերայ”:

Վիեննայի Վրանդիսկոս Զովսեփ կայսրը, որուն խաղաղասիրական վեհանաժողովները յայտնի է ամենուն, յատուկ կանոնադրութիւն մի ևս պատրաստել տալու վերայ է, կըսեն, Վիեննայի նահանգին համար, որպէսզի այս երկիրը իրեն յատկացեալ քաղաքական օրինաբար կառավարուի և իւր յատուկ ազգային երեսփոխանական ժողովը ունենայ:

Կազմել տը Վիեննայի օրագիրը կայսերական հրամանադիր մի կը հրատարակէ որ Վրանդիսկոսի ազգային ժողովը կը լուծէ և կը հրամայէ նոր պատգամաւորներ ընտրել Հունգարիայի ազգային ժողովոյն համար: Այս կերպիւ, Մաճարոններուն զլիաւոր պահանջմանց մէկը ի զործ դրուած կը ըլլայ, որ է Վրանդիսկոսի միաւորութիւնը Հունգարիայի հետ:

Կազմել տը Վրանդիսկոսի ժողովը զանազաններ հրատարակած ըլլալով ընդգէմ իտալական կառավարութեան իւր թէ կը հաւանքէ և կը ընդէ զիջերը, ի պահանջն անուն լրագիրը այսպէս կը պատասխանէ:

“Թէպէտեւ կը զգուցանի թէ հարկաւոր եպիսկոպոսներ բանտարկուած են, սակայն ճշմարտութիւնը այն է, թէ ի ժամանակ որ կը զրկուի, իտալիոյ բոլոր լրագրատուներուն մէջ և ոչ մէկ եպիսկոպոս բանտը չդնուել: Միայն քոստի չափ եպիսկոպոս կան, որ կը բնակին Վուրմիայի, ճէնովայի ու Նաբոլիի մէջ, և որոնք կատարելապէս ազատ են երթալ ի հոգի կամ ի վէննա և վերադառնալ, իտալիոյ լրագրատուներուն երկրէն դուրս ելլելէ դարձեալ ներս մտնել, և բնակիլ ուր որ կուզեն քայ ի ի”:

ՈՒՂԵՐԶ

Առ. ամենադատաւի. Տ. Տ. Պօղոս արքեպիսկոպոս վեհախոյ: Պատրիարք Ա. Պօղոս Ե. Աստուածբնութիւն Առաքնորդ Զմիւռնիոյ,

Ի ՄՈՒՏՍ ՆՈՐՈՑ ՏԱՐԻՈՑ

Այնչ ցոյցի լուսաւոր Արշալոյս Նոր տարւոյ Դաշ յաջանք մարգարտեայ ի մարմանդ Զմիւռնոյ, Նոր հոգի և նոր կեանք զգնուելի դաւալիք, Եւ ծաղկունք քաղցրաբոյր ճոճային գեղեցիկ: Ի շնչել իմ նոր սիւզ զօր-տարւոյն գեղածին Աւ սկիզբն իմ ողի յայտ երգել խոնարհ վին, Ոչ ըզրաջ անոյեանս, ոչ զերկիր կրկնաւորդ, Այլ ըզրեզ ու չայր մեր երկնածիր հայր անզոյդ: Զերկ մշակող տան Տեոսն, ըզհովիւ ուխտին սուրբ Ներքողել լուս կարի Մուսայից չրթանց հուրը, Ի զըլուի տարիկան այս տօնի գեղեցիկ Քրդորով հայրական յիշեմք մեր քո որդիք: Մեղեհան աւ ջրովք անձկութեան զովարար Պար անեն բերկրութեամբ ձեռն ի ձեռն Հայ օրհար: Դասք երկնից զուարթնոց յանմահին իջեալ վայր, Բզգահովք բոլորին ուր երբեմն դու, Հայր, Թաք ի զըլուս պատկազարդ, ցուպ ոսկի ի յաջում Զոսկեհուն ի հանգերծս, ջնջ յայտ պաղպաղուն, Բաղմէիլ զերթ Վրդոր լուսատուն Արամայ, Մասնանիւ և զերկնից մեղուղին գերակայ

րենց թմբէն, ուր իրենց ներկայութիւնը նոր խոփութեանց պատճառ պիտի ըլլայ, զորս կառավարութիւնը կուզէ արդիւնել թէ իրենց օգտիցը համար և թէ յօգուտ հասարակաց բարեկարգութեան: “Այս պատկառելի զլիաւոր անձինքն են, որ կը զերական լրագրութեանց աղաղակներուն և բացառաւորութեանց նիւթ եղած են ի մասին հաւածանայ եկեղեցւոյն իտալիոյ մէջ: Այս յօգուտը գրեւ լու ժամանակին կը հաստատեն մեզ, թէ յիշեալ եպիսկոպոսներն և ոչ մէկը հիւանդ չէ և անոնցմէ շատը գեղերը կը զանուրն թէ և ձմեռը արդէն յառաջացած ըլլայ”:

Եղիպտոսի բարձրագոյն փոխարքայն ի վարձարութիւն մեծամեծ և հաւատարիմ ծառայութեանց զորս վսեմափայլ Նուպար փաշան անդադար կը մատուցանէ իւր տիրջը իսմայիլ փաշային և անոր հայրական իշխանութեան ներքեւ գտնուած երկրին այսինքն Եղիպտոսի, հաճեցաւ մարդասիրաբար աքաղաքին զործոց տեսուչ կարգել զՆ. Վ. սեմութիւնը:

Այս պաշտօնաբաշխութիւնը բազում սիրով և հաճութեամբ ընդունուեցաւ բոլոր հասարակութեան և գեղատեսիլ խմբէն. վսեմ Նուպար փաշային կենցաղապական խորին համութիւնները, իւր ազնիւ բնաւորութիւնը և իւր բնական հանճարը ու իմաստութիւնը մեծ ապացոյցներ են, թէ կարող պիտի ըլլայ խիստ յաջողութեամբ ի գործ դնելու զբարձր և փափուկ պաշտօնը, որով բարձրագոյն փոխարքայն բարեհաճեցաւ պատուել զՆ. Վ. սեմութիւնը:

Նախորդ արտաքին գործոց տեսուչ վսեմափայլ Դէրիֆ փաշան ներքին գործոց և հասարակաց կը բաշխուի տեսուչ անուանեցաւ, իւր վերայ ըլլալով պաշտօնից խորհրդոյն նախագահութիւնը:

Կէֆանդիոյ կառավարիչ վսեմափայլ Մուրատ փաշան՝ հրապարակական շինուածոց ու երկաթուղեաց տեսուչ կարգեցաւ Նուպար փաշային տեղը:

Պերութէն հասած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն, թէ Դոքէֆ Քարամ և Պալպէքի վաղեմի ապստամբ Լափր Սիւլեյման Հարփուշը, որ Վէսուրուանի մէջ ծագած ապստամբութեան հրամանատարներն էին և ի բանաձու բարեկարգութիւնը վերջու վեղ կուզէին, հաջորդ փաշային զօրադնդերէն հալածուելով պարտաւորեցան ի փախուստ դառնալ:

Վէսուրուանի բնակիչները, որոնք յիշեալ ապստամբը զլիաւորաց հետ միացեալ էին, զէնքը թող տուին և հնազանդեցան ի բանաձու ընդհանուր կառավարչին հրամանացը, հետեւաբար առայժմ հանդարտութիւնը և բարեկարգութիւնը վերահաստատուած են յիշեալ երկրին մէջ:

— Հալպէն կը զրբեն, թէ Վաւախկոսի մէջ խոռ

վութիւններ տեղի ունեցեր են աշխարհամարի գործողութեանը պատճառաւ:

ԱՅԿԱՅԻՆ

Արմաշու վանուց միաբաններէն զերապատիւ տէր Գեորգ ծայրագոյն վարդապետը, որ ժամանակէ մը ի վեր Իզմիրի վիճակին առաջնորդական փոխանորդութեան պաշտօնը կը վարէր ի մեծ զուհունակութիւն բոլոր հասարակութեան, անցեալ շաբաթ օրը ճամբայ ելաւ Վոստանդուպոլիս երթալու իւր անձնական տկարութեանը պատճառաւ:

Յիշեալ հոգեւոր հովուին բարեբրտութիւնը, ազնիւ վարքը և բարքը, խոհմութիւնը և գիտնական հոգիները՝ համակրական անկեղծ սէր մի պատճառած էին ժողովրդեան սրտին մէջ, որ մեծ ցաւ զգայ անոր մեկնելուն վերայ: Ուստի փութացաւ բազմաթիւ ստորագրութեամբ խնդրագիր մի մատուցանելու զերապատիւ տէր Գեորգ վարդապետին, աղաչելով զնա որ, եթէ կարելի է, ժամանակ մի ևս մնայ Իզմիրի մէջ և շարունակէ իւր հովուական ծանր պաշտօնը: Այս խնդրագրոյն մէջ կը տեսնուէին ազգային Բաղաքական ժողովոյն անդամոց ստորագրութիւնները, երեսփոխանական ժողովոյն անդամոց մեծագոյն մասին և ուրիշ երեւելի անձանց ստորագրութիւնները: Բաղաքի Հայ ժողովրդեան որդիական անկեղծ սիրոյն այս ապացոյցը մեր առաջնորդական փոխանորդ հայր սուրբին գործով մեծապէս շարժեց. քայց իւր ճանապարհորդութիւնը չյապագեցնելու հիմաւոր պատճառ ունենալով, չկրցաւ անոնց աղաչանքը ընդունելու:

Պերախաբիք ի բաւոր սրտէ որ կարելի է ըլլայ ամենապա, իւր սրբազան Պատրիարքին, այսինքն վիճակին բարեկարգութեամբ առաջնորդին, իրեն արժանի փոխանորդ վարդապետ մի յուղարկել մեզ խոհմութեամբ և անձնաւոր սիրով հովուելու համար իւր հոգեւոր հօտը:

— Վարդապետի արժանապատիւ տէր Զակար վարդապետը Սիւնեաց, որուն Իզմիր հասնելը ծանուցինք Արշալուսոյ 769 թուով, անցեալ շաբաթ ճանապարհորդեցաւ սուրբ Երուսաղէմ երթալու:

Առանայի առաջնորդ և Սիւսե աթոռոյն տեղապահ զերապատիւ տէր Արքիմաակէս եպիսկոպոսը, որուն գէմ առ Բարձրագոյն Վաւաճան ծանր դանդաղանք ուղղուած ըլլալը յայտնի է մեր ընթերցողաց, անցեալ շաբաթ Սիւսե անցնելով Վոստանդուպոլիս ցնաց, ըստ հրամանի օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան:

Անշուշտ պիտի չուշանայ իմանալու յիշեալ ծանր դանդաղանք պատճառները և ըլլալու դատաւարանին վախճանը:

ԲԱՐՈՅՆԵՆ ԲԵՐԹԵՆ

Ո՛հ դու սիրելի՛ եղբայր բաղձալի,
Եկ ի տուն սիրոյ՝ ուսի՛ր Եղբայրի.
Հայր է՛ որ կուչէ քեզ շնորհ բաշխէ,
Ընդունայի ոչ է՛ որ այժմ քեզ յայտ չէ:
Աւաղաքս է՛ ունայն՝ լրիւ ամենայն,
Մնայ քեզ միայն յիշատակ իմ բան.
Միշտ կայք փախուստն ի շրջան շարժուն,
Շունին թեք անուշ՝ բնաւ հաստատուն:
Աչք միայ միւսոյն՝ չօգտէ ինչ լուսոյն,
առակ է նախնիս՝ նպատակ բարեմոյն.
Մի՛ յանձնու՛ խնդրոյ կենցաղոյ նամբոյ
յենուլ յենարան ի ջախջախ ցարդ:
Զօտարին շահէ՛ ինքեան վնասել
զործ չասի բնաւ՝ խոհմին վնասել.
այո՛ բարեսիրտն չիմանայ զիւր քիրտն
թէ երբ՝ զինչ կրէ նեղողոյ զովիւսն:
Երբեմն ինձ դիպաւ՝ անձուկ վիճակաւ
յորոց սիրելի խոհական բարեաւ,
մինչ ծանեայ ասու զօրուսն իմ ընտրել.
այլ ոչ մարթացայ ըզլուրջս ամիտիւն:
Բաղմայ ի խնդրի եղէ հայրազր.
քայց ինձ զամ կըլն՝ չարին որդեգիր
ընդ վայր ատայլ՝ ի զուր ծանուցի,
թէ չէ՛ր անկ ձեր գործ՝ զուր ես զգայի:
Իմ մեծին իրաւատակ հարազատ

Յուցեալ ձայն հնչէր տէրունեան ի գաւիթ
Մասնէլ քում հօտի ուր կեանք են և հանգիստ:
Հասք քոյն ջահ չողջող Աստուածեան գերիմաստ
Անցելի կան գործնալ ի մեր սիրտ բարեբաւտ:
Մէ տուրցն երջանիկ, յորում Հայր խանդակաթ
Խնամէր ըզքս հօտ յաթուղդ անանջատ:
Ձայն անդէն հրախրակ ի Թրակեան սահմանոց,
Հնչէ ձայն, և խոսին ժողովուրդք յիշակարծ:
«Եկ ո՛ւ Հայր սրբազան, եկ յաթու բարձրագոյն,
Քանդի լոյս ի բարձանց յընդհանուր տոյ շուրն»:
Ի մեկնիլ Հօր վեհի ի ծոցոյ սիրայեղծ,
Քրտնաթոր հոգին յերեսացր երկնամերձ
Արտասուք մտովորին նշանակ մեծ զիւրդ.
Եւ զօղջոյն օրհնութեան շնորհիւ հօտին քոյ:
Մի՛ որդեակի իմ սիրունի, մի՛ կարծիս դուք ի սին
Ի խնջիլք թէ իցէ այս ողջոյն իմ յետին:
Ոչ այնպէս, այլ ընդ ձեզ եւ եղջոյ յախտեան,
Եւ ասուղք Զմիւռնոյ ցոյցեցին յիմ դամբան»:
Ուստի և քո որդիք ծնողապէս ի վրձուկ
Սուրբ համբոյս գործին յորհարարչի քո բաղուկ.
Եւ արդ՝ Հայր, աղաչեմք, յիշեալ ի միանգամ
Զորդիս քո, և լիցուք երջանիկ յախտեան:
Զմիւռնիս, 1 Յունուար 1866:

Պարոյր Կարապետ Եղիպտոսիցեան,
վաղեմի աղա. Ս. Մեսր. վարժարանից:

Հետեւեալ նամակը Հալէպէն յուղարկեցաւ մեզ
'ի հրատարակութիւնս :

Հալէպ, 8 Յունուար 1866 :

Յարգոյ խմբագիր Արշալուստ,

Ինչպէս որ գիտէք, Վ. Պօլիս հրատարակեալ Պե-
ղական թուղթի պարբերականը այս մօտերս յանկար-
ծակի թրքական ալ ըլլալով, սկսեց այնպիսի նամակներ
և հրատարականքներ հրատարակել որ կիժէ չեմք սխա-
լիր, կեղծական պատկերներ Վարչութեանը պատիւ
մը չընելէ 'ի դատ, Օսմանեան բարեխնամ կառավարու-
թեանը՝ սիրելի ազգիս Վարչութեանը վրայ ունեցած
համարումն ալ տկարացուցելու առթիւ կուտայ : Հասցա-
սիր թողունք որ գաւառական Հայը առով բոլորովին
յուսահատութեան մէջ կ'ընայ կայսրն :

Անոր մէկ անտարազիր նամակին մէջ՝ մեր անունն ալ
քաշկառուեալն համար չէ՛, յարգոյ Տէր, որ կըզբեմ,
վասնդի անունը ծածկելով քիչին անունը տալու և ու-
ղղ խաւարալը ինչի մը պատասխան տալու : չարի նաւա-
ստութիւն չունիմ, և մանաւանդ, եթէ անոր գրածները
տղայ մը անգամ կ'ազգալու ըլլայ՝ ինչ ողբով դրամ
ըլլալը չըզտիւրմը՝ հեղինակին վրայ կ'ախտայ : մեր
կըմնայ որ անոր ըսածները իմ հպատակութեանս պա-
տիւ ալ կընէ : Հասցա անոր համար կըզբեմ, որ մեր մէջ
և ան ալ Վրացի որ և անտարազիր չենք : մէջ խոսի-
մութիւնն այն ատիւնն հասած է, որ խրատայ կ'ըրբ
հազեցունելու համար պատկառելի Վարչութիւնն՝ օս-
մանեան կառավարութեանը առաջն կատարածուրը
նկու չարի կը յանդիման : ոյ՛մ կը յանդիման : վասնդի
ամեն մարդ գիտէ Սրբաւորական կախկալութեան
քաղաքի հրամանաւ խորհրդէն Վ. Պօլիս տարուիլը
և Վարչութեան շնորհիւ ազատուելով՝ աւելի բարձր
պաշտօններու և պատուոյ նշանի արժանանալը : Եթէ
կառավարութիւնն ստուգեց թէ Գերմանեան անմեղ
է, և տիրութեան հաւատարմ, ի՞նչու կը ընէ Վարչու-
թիւնը որ իւր քիթն ներքեւ հրատարակեալ թերթ մը
շնորհիւ յԱրթիւնն վերադառնալ Սեպի Միջոցի կ'ախ-
կալուին սակններուն, բերին եկածը գրէ և տպէ : Իսկ
եթէ Գերմանեանը կատարածուր է, ինչո՞ւ Վարչու-
թիւնն Ստանայի պէս բազմապէս տեղ մըն անտարազիր
կըլերէ՛ : ան քիչ կ'ուզայ, կ'աթոռակոտի փոխանորդ և
կ'ըլլիկայի վիճակին բարեկարգելէ կընէ, ան ալ չ'օգտէր
երբորդ կարգի Մէճիսի տալ կուտայ : նա քիչ է կըսէ,
երկրորդը կըլտատանայ : Ասոնց ամենուն վրայ ալ Հա-
լէպու շորս տարուան վէճին քննիչ կըլերէ, որ խնոր
եկաւ այնպէս ալ դիտայ : և 'ի վերջոյ ալ 3000 դահեկան
ամսականով Սոյ պիտի տեղադրէ կնէ : Իսկ նա չ'ըն-
դունիր և կըձգէ : Վ. Պօլիս կ'ըրթայ, որպէսզի Սամա-

թիայի եկեղեցոյն քարոզչութիւնն անկելով՝ իւր հան-
գաւորութիւնն նայի : Աստի կամ Պաշտօնի նամակազիր-
ները կըզգարանքն զՍրբաւորական կախկալութեան և կամ
անոնց գրուածները մէջ Սրբաւորական կախկալութեան և
մէջ ալ Քիւրճիմեանի կըլերարեմք : այլ կ'ըլլարեմք
նա իսկ կեղծական Վարչութեան, վասնորոյ խո-
նարհարար կաղաչեմք ամենապատիւ արքայան Վատ-
րիարքին, որ նախագահ է Վարչութեան, որպէսզի բա-
րեհաճի ուղարկել ընելու թուղթին 40 Երրորդ թիւ-
էն մինչև 46 Երրորդ և գուցէ աւելին ալ, ու պարտա-
պաշտաճը տնօրինէ : վասնդի ըստ մեզ անտարազիր ու-
թիւնն ալ իւր համար սահման մը ունի : և երբ անցնի
այն սահմանը, չեմք գիտի թէ ալ ինչ անուն կուտան
անոր : միայն կը յիշեմք մեր անխոհմ ազատարար-
ութեան հետեանքն Ռեփոյ մէջ թափուած արիւնները,
որ տակաւին ընկուն մէջ կը չ'ընարուի : և կը չ'ընեմք
ազաւանդելու խնդրելով որ օր յառաջ Մարաշու, Ան-
թիպի, Քիլիսի, Բարձրայի, Անդրապի, Պիլնի և
Հալէպի համար անհրաժեշտ պէտք եղեալ խոսիմ և
հաւատարմ առաջնորդներ խրկելու բարեբարութիւնն
ընէ : ապա թէ ոչ՝ հետեանքն իսկաւ դաւն պիտոր ըլլայ
միայն անոնց՝ որ կ'ախտարարեն, կը չ'ընեն, և անձա-
նուէր են սիրելի ազգիս ինչ սուրբ եկեղեցոյն ճոյր
մտաւոր և օր քան զօր յառաջանալուն, ու հաւատարմ
հպատակ և բարի քաղաքացի ըլլալուն :

Պատշաճ էր հոս երկու խօսք ալ Պաշտօնի քարոզչի
արժանապատիւ տէր Բարթոլոմէոս վարդապետին
ուղղել : բայց իւր հրատարականքին (եթէ հրատարական
կրնայ ըստիւ) թիւը Նոյեմբեր 13 և Մարաշի առ-
պարտաբարան և առ Ֆրանկիան ուղղալ նամակնե-
րուն Վ. Պօլիս համար Նոյեմբեր 30ին ըլլալուն, կը
լենք և հաւատարմ կմր թէ չեմք հարկադրուիլ այս լու-
թեան սահմանին ելլելու : միմիկ կըլալինք որ 'ի դուր
աշխատի է : վասնդի Մարաշը գուրդ է իւր հրատարա-
կանը պարունակող ան պատուական պարբերականին :
և չեմք գիտեր թէ մեծարգոյ պարան Գրիգոր Վ. Ա.
լաթեման մեր սիրելի բարեխնամ բաժանորդոց ցուցակ
չունի՞ : և եթէ ունի, ինչպէս կը յուշեն այնպիսի գրու-
թիւններ, որ միայն մէկ քաղաքի մը ժողովուրդը կը
վերարբի և ինքը հոն բաժանորդ չունի : այսինքն իւր
պարբերականը հոն չ'ըլլար : Այս ալ ժամանակա շատ
մը ազգային զարմացման արժանի իրերուն խորին մէջ
խառնելով՝ ապահեմք : և Տօր Երկրորդ որ չ'անհեղ-
ատեմք թէ այսպէսով ո՛ր պիտի հասնի մեր այս
ազգային ընթացքը : Տիրաւորութեանը մաթեմատիկ
Մեամ անձնանուէրը

Յ. Ս. Քարթախիան :

չէր ինչ խոտիկ՝ որ ցուցաւ ինձ շատ,
թէ ջահելութիւնն փնտ և բարեպետ,
դի երբ ծերացիս՝ զըջացիս 'ի ինչն :
Լսողն անօգտից՝ անտի բանից
զերթ իշամեղու՝ ոտանող աստանդից,
քեզ խորհուրդ անջնջ՝ աղիւնն ոչինչ,
զի՞նչ անընթ կ'ընէ՞ քան վնաս անինչ :
Երբ քոյր մոռացեալ՝ զօտարին կաղաւ
անընդուն և գոյց՝ իմա՛ կ'ըրտեսաւ :
մինչ սթափելիս՝ գուցէ ոչ գտայիս :
անագան ուրիշն ընդ վայր ողբասցիս :
Ասէ բարեկամն՝ չտէ չարակամն
Թող առցէ դատամն՝ մինչ չե տեսալ զհամն :
Եւ առ ոտս ծկրին՝ լուր խրատ անդին,
մի՛ դնտ լինիր անդէտ ընկերին :
Աղբառն խնամուէ՛ խորհրդով հասուն,
պատուականագոյն՝ քան խեղ մեծատուն :
կզմանի տակին՝ եթէ չունի գին :
սա պէս քո պատիւ՝ արծաթով չափին :
Չանա՛ զեղանիլ՝ գործով նմանիլ
իրբեւ բարձրելէն յնձաւ և ծախիլ :
Թոչի ժամանակ՝ հոսէ ամանակ,
աշխույժ քո ետանդ վատի և հասակ :
Այ լինին դարուն միշտ ամիսը տարւոյն :
այլ անաղորդն ձևուն գայ խելոյն :
յոյսըն ապառնեաց հատանէ 'ի բաց,
մերկ առնէ ըզբեղ՝ զէտ աւաղակաց :
Մինչ կեանս և ունիս 'ի ձեռք դարձանիս
յամենից բերանս դրուտեսալ գոլիս :
առ քեզ ժողովին օտարը զլսովին,
ըզջուր թո կաղաւ յարգանք ծնրին :
Օտարն ընտանի՛ քեզ միշտ տուն տանի,

Ընթերցեմ տան լրաց՝ քո յառաջ գնի :
չէր որ արժանի քան ըզբեղ, տան :
նենգաւոր շրթաւոր յոտը քո քննէ :
Բայց թէ հալապարձ՝ չունիցիս դու դանձ,
մերձաւորը անդամ մեկնին անդր 'ի դարձ :
Հայր քո կամ եղբորդ չ'ունեն քեզ ինչ ճար :
այլ կը յառաջանաք խոյրտուն քեզ յար :
Թէ խնամուէն ես՝ դարձեալ տղա ես,
դու ինչ խօսիցիս՝ յարդ ինչ ոչ գտցիս :
զանուն քո չ'առնուն՝ այլ յաւելալ յոտուն
ընդ որ հուզ լիցի՛ դարձիցիս տիրագոյն :
Ո՞վ ես դու ասա՛՝ որդի անոպայ,
վատնող ընչից քոյ անդր 'ի կալիւթա :
թէ զինչ ես կերեր և թէ զինչ արբեր,
չէ մեզ վայրժ՝ ասա՛ թէ զինչ ես բերեր :
Ահա՛ այս վիճակ բաղդի զժողով
մի ողբունեաց ըզբեղ նպատակ :
առ որ ժրպիլ՝ մի յոմեք խարիր :
ինձ հաւատալով՝ զաշխատանալ յարգիր :
Աւագն 'ի տես քո՛ հայելի պարզոյ,
ուսիր 'ի նմանն օրինակ խարոյ :
հմուտ 'ի դանձիւ, կարեկնաւ չափել,
զոտն իւր ոչ յաւել վերմակուն ձգել :
Նա երկու հազար թումանայ նմար
'ի թաթիւ կը զորոյց կաղաւ հաւատար :
տակաւին տա՛՛ բաւական ոչ է,
եկամուտ բաղդին առ ոչինչ արժէ :
Արդ՝ թէ նա այսպէս՝ հազար քեզ ո՞րպէս
կենակցիլ պարտ է զուգաւորապէս :
'ի վերջոյ իմա՛՛ զօգուտն որ 'ի ամա,
քեզ վերընձայէ կըլցն բացակայ :

Տ. Յ.

Կոստանդնուպոլիս հրատարակուած Վիլիկա լրա-
գրոյն Յունուարի 8 թուոյն մէջ հետեւեալ յօդուա-
ծը կըլարգամք :

“Վիլիանա՛մք որ, Հանգէպի առաջնորդ դերապա-
տիւ անէր Սիւրիշ սրբազան արքեպիսկոպոսը որ
մայրաքաղաքս կըզանուի, Վիլիկայի կաթողիկոսական
աթոռոյն առժամանակեայ վերատեսուչ պիտի ան-
ուանի : Վիլիկայի կաթողիկոսական տեղապահութեան
պաշտօն ունեցող Արիստակէս եպիսկոպոսին համար
գանգաւանք ուղղուէր են իս : Դրան : Յիշեալ է-
պիսկոպոսը քիչ ժամանակէն մայրաքաղաքս կը հասնի :
“Ահա՛ Պ. փանոսեանի փնջեւ երկինք բարձրացու-
ցած անձին վախճանը : Խեղճ փանոսեան, կամաց
կամաց ազգին մէջ “առա՛մ” պիտի ըլլայ թէ՛ փանոս-
եանի զովածը պարսաւելի է, իսկ պարսաւածը՝ զո-
վելի : Այս անգամ փանոսեանի անունը շատ նշա-
նակեցինք, որպէսզի իր զրուածներուն ի՛նչ անարդ-
արժէք մ'ունենալը լաւ հասկցուի, և ինքն ալ զինչ
այսուհետեւ իր ապերառան դրչին ծայրէն ելածը
քանի մ'անգամ կ'արգաւէն յետոյ մամլոյ տայ և
հրատարակ հանէ : Ս'ենք իրեն վրայ գթալնուս
համար է որ այս ազգաբարութիւնը կը ընենք : Լե-
ցինք մինչև հիմա՛ յուսալով որ կ'զատանայ : բայց
մինչև հիմա պարագն ելաւ յոյսերնիս : Թերեւս ալ
հասած է անոր զգաստութեան ժամանակը, մանա-
ւանդ այսպիսի մեծամեծ անցքերէ ետքը : Թերեւս
այս նոր տարին զգաստութեան տարի մ'ըլլայ պա-
րոն փանոսեանի համար : (որ Վարդապէ Հաւատիս
լրագրոյն խմբագիրն է) :

Դարձեալ յիշեալ լրագիրը հետեւեալը կըզրէ :
Այս շաբաթ կարիքն հանրագիր մը հետաւ 'ի
Պատրիարքարան, որով տեղւոյն թաղական խոր-
հուրդը՝ բոլոր քահանայք եւ 200ի քափ պատուարժան
ազգային ծանուցանելով իրենց գերապատիւ Առաջ-
նորդին վերադարձն, խորին զնորհակալութիւն կմա-
տուցանեն սրբափն Պատրիարք Հօր եւ ազգային
Վարդապետն՝ որ բարեհաճեցան շուսով 'ի Կարին
դարձնել Վեհապետեան տէր Յարութիւն սրբազան
արքեպիսկոպոսը : Ասկեց գաւ, կայտունք քե մշցիք
իրենց առաջնորդական վիճակն անբարեկարգ բող-
լով՝ Կարնոյ առաջնորդական խնդրոյն մէջ ձեռք եր-
կնցունելու իրաւունք չունին : Եւ քե՛ արդարութեան
դեմ է երբ Մշոյ ազգային ուրանան Կարնոյ գերա-
Առաջնորդին կողմանէ Մշոյ ազգային գործոց համար
տեղի ունեցած անձնաւորական աշխատութիւննե-
րը : Հետեւաբար կաղաչեն որ Վարդապետն ականջ
զլցնէ մշցուց ոմանց անտեղի ու սուտ բողոքներուն :

Շատ ուրախ ենք կարնցի պատուարժան ազգայ-
նոց այս հանրագրոյն վրայ : Մեր ալ իրենցմէ կը-
խնդրենք որ Առաջնորդ Հօր աջակցելով յառաջիմա-
կան ձեռնարկութեանց զբաղին : Թո՛ղ վստահ ըլլանք
որ ազգային Վարդապետն երբեք չ'անաւար ապօրինա-
ւոր բողոքներու, և քե՛ անկաւ կրնայ արդարն ու
անարդարը որոշել : Այս ըսածունս ապացոյց մը
կրնայ համարուիլ զԿարին դարձեալ Վեհապետեանի
հայրական խնամոցն յանձնելը :

Վարդապէ Հալապի անուն քերքը քերես այս
հանրագրոյն վրայ համոզուի քե Վեհապետեան սի-
րելի է Կարնոյ ազգայնոց, և քե՛ Կարնոյ խնդրոյն
համար իւր յարուցած գոռում գոռում բողոքովին
բնութեանն են, ինչպէս նաեւ բոլոր այն ամբաստա-
նական ակնարկութիւններն ու քննամանքն՝ զոր ժա-
մանակ մը անբնական շափեց Վեհապետեան Հօր վը-
րայ : Երանի՛ եր քե գոնէ Կարնոյ եւ Եփեսոսի խնդ-
րիքը՝ որոնք պարուն փանոսեանի կարծեացը բոլոր-
ովին հակառակ վերջ ունեցան, պատճառ ըլլալին
զՓանոսեան զգաստացնելու :

“Վերջին համաճարակ հիւանդութեան ժամանակ-
անձնանուիրաբար աշխատող բժշկաց և պաշտօնատա-
րաց վարձատրութեան համար շնորհուած պատուա-
նշաններուն և շքադրամներուն մէկ մասը շարաթ-
օրը բաժնուեցաւ Սպարապետի դուռը բարձրապա-
տիւ Սեծ-Եպարգոս Դուսա փաշային ձեռքը :

Սոյն վարձատրութեան արժանի եղող անձանց
մէջ բազմաթիւ ազգայինք ալ կան, որք են
Ստեփան-Պէյ Ասլանեան և Բարեւակ-Պէյ Դե-
րուհ՝ երրորդ կարգի Սեճիսի :

Տօքթոր Ռաֆայէլեան և Յակոբ Էֆէնաի՛ չորրորդ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐՄՏԵԱՆ